

Az örökbefogadni akarók nem hétköznapi emberek voltak, kérésük is sajátos volt. Magyar nő, maláj férfi, félvér kislány. Testvért akartak, mi-vel az asszonymak több gyermeke nem lehetett. Olyan testvért, ki a bőr színét illetően nem üt majd el. Ritkán keresnek sötétbőrű emberpalántá-kat. Pedig sok van belőlük nálunk.

Az egyik intézetünkben élt egy nyolcéves kisiú. Valamennyiük közül a legsajnálattal több, mert a szűlői felelőtlenség sajátos jegyekkel bé-lyegezte meg. Néger volt apai részről. Maroknyi élete még kevés volt ah-hoz, hogy megértse, miért bámul rá a tükörből más arc, mint a környezete. Csak azt látta, hogy mindig és mindenütt kíváncsi figyelem tárgya. Társai is idegenkedve nézték, a többi hasonló barnabőrű is tudta, hogy nem kö-zűjük való. A kisiú zárkózott, félszeg, magábahúzódo volt. Tanárai szeret-ték az intézetben, ezt ő példás tanulmányi eredménnyel próbálta viszonz-ni. Más semmi. Akikhez közelebb került, aggódtak jövőjéért. Mi lesz vele? Mi hozhat tartós, végleges megoldást?!

S egy szép napon felbukkantak az ismeretlenből ezek az örökbefo-gadni akarók.

Vártam, tiszta szívemből vártam az első találkozást. Egyik sem tudott a másikról. Pontosabban a kisiú nem tudott, hiszen a szűlőkkel közöltem hogy él itt az intézetben egy félvér kisiú, s nekik volt idejük — míg ko-csival a megadott intézethez mentünk —, hogy elképzeljenek egy leendő családtagot. Elbeszélésem alapján tudtak róla mindent. Nem úgy a kisiú. Nem tudhatta, hogy ez a nap hamarosan más lesz majd, mint a többi. A „szűlők” közül az asszony volt az, aki forszírozta ezt az ügyet. Ő akart kislányának testvért, a férfi pedig a maláj emberek nyugodt vérmérsékletével követte asszonya akaratát. Náluk az asszonyok feladata a gyerekek ügyes-bajos dolga és a családi tűzhely körűli forgolódás. 6 passzívan volt jelen és vezette kocsiját.

A régi volt grófi kastély bejáratánál megálltunk. Sok ártatlan gyer-mekarc reménykedő tekintete szegeződött ránk és futótűzként szájról szájra terjedt: egy olyan bácsi jött, amilyet még sohase láttunk, de nem cigány! Csak olyan fekete! És mielőtt bármit is kérdeztünk volna, hogy hova, merre, feltűnt a néger kisiú alakja, alig tőlünk pár méterre. Egy pillanatig megmeredt, szemében ezeréves tűzzel nézte a férfit, majd feltört belőle a nyolc éve visszafogott kétségbeesés. „Édesapán, édes drága apukám tudtam, hogy egyszer értem jössz, hogy magaddal viszel! Hol voltál ilyen sokáig?” — és ott csüngött már a maláj férfi nyakában, ki nem tu-dott mást mondani, csak azt, hogy dolgom volt kisfiam, de érted jöttem. És zsebkendő-t keresett, hogy megtörölje maszatos arcú kisiát.

Az utolsó pillanatig azt hittem, hogy jót cselekszem. Bűszke voltam magamra, a nagy érvágásomra, hogy véghez tudtam vinni azt, ami főnö-keimnek nem sikerűlt. Személyes varázsomnak, fiatalos energiámnak tu-lajdonítottam sikerem, amely nagyképűvé és magabiztossá tett munkahe-lyemen, otthon egyaránt. Lám, megmutattam a világnak, hogy mindent lehet, csak akarni kell ...

Pali tanyán nőt fel nevelőszűlőknél. Bepótolhatatlan mulasztás tör-tént vele szemben már akkor, amikor semmilyen iskolai képzést nem ka-pott. Imbecillisége felmentette őt a tankötelezettség alól, foglalkoztató is-kolába nem került be. Hogy a téves diagnózis mennyire meghatározta ké-sőbbi életűjtát, arra legilletékesebbek saját szavai voltak:

— Tetszik tudni Ani néni, az ám a baj, hogy nem tudok olvasni. Mert ha tudnék olvasni, kint a kövesúton tudnám, merre kellene menni a vá-rosba. Ott pedig biztos akadna nekem valami munka. Mindent megcsiná-lok én ám, tessék nézni, milyen erős vagyok ni! Egy építkezésen, amit mondanának megcsinálnám én. Keresnék pénzt, ellátnám és magam. Meg akkor biztosan befogadnának valahová. Dehát így, senkinek se keltek. Most már hogy nagykorú vagyok, nem fizetnek utánam. Ahol eddig fel-nőttem, jó volt. Megértem azt is, hogy utánam jön majd egy másik fiú, kire megint fizetnek. Mert ám a pénz, sokat jelent. Abból élünk. S az árák mindig csak nőnek, mondta ezt az lpper Pali bácsi is a tévében, mert én minden este nézem. Az a mindenem. Mindenki alszik, én még akkor is nézem, pedig reggel korán kelek. Megyek megetetem a disznókat, mert hát azok éhesek, és nem mondhatom nekik, hogy álmos vagyok, mert so-ká tévézek. Tudom én, hogy mi a kötelesség, és mi a szórakozás. Mond-ják is itt a tanyán, hogy jó kántor lennék. Szóval, én tudom, hogy 18 év után az állam már nem tart. De azt is tudom, hogy jó helyre visznek. Sze-retrék itt maradni, dehát nem lehet. Nem csinálhatja mindig az ember úgyse, amit szeretne. Jó helyre tessék vinni, ahol lehet dolgozni, s amiért kapok kosztot meg mindent, meg egy kicsi pénzt is, hogy néha el tudjak ide jönni. Merthát csak itt nőttem, ez az én otthonom. Itt ismer mindenki. Mikor reggel megyek a csarnokba, és viszem a tejet, mindenki köszön. Kérdezik az emberek, hogy aludtál Pali. Szóval szeretnek itt. Dehát ilyen az élet.

Pali még nem tudta, hogy milyen is az élet. Nem tudta azt, hogy mennyire nehéz az esete. Hogy nagykorúságával megszűnik az állami gon-dozás, hogy — sorsát illetően — az államigazgatási szervek jogkörébe tar-tozik a további lépés, ha önálló életvitelre valamilyen oknál fogva nem alkalmas. És ilyenkor két lehetőség van: vagy megkeresik soha nem látott apját, anyját, tartásra kötelezhető hozzátartozóját, vagy pedig jön a szo-ciális beutalás. De arra várni kell, gyakran éveket. Kevés hely van, sok a rászoruló. Tragikus állapotok között kell rangsorolni, ahol már nem lehet soronkívűliséget érezni azért, mert valaki állami gondozott volt. Gyakran természetes kihalás után üresedik egy hely. Egyszóval nehéz, időigényes ez az utóbbi

megoldás. A Gyermekvédő Intézet pedig jogellenesen jár el, ha tovább fizet gondozási díjat.

Maradt az első megoldás, megkerestük Pali szűleit. Harmadik felszó-lításra meg is érkezett és közölte, hogy ha muszáj, hazaviszi a félkegyel-műt. Megrázó találkozás volt. Az elhanyagolt, felelőtlen nagyszájú cigány-nő és a szépen öltönybe öltözött tiszta Pali, ki csak annyit tudott, hogy végleges döntés történt sorsáról ... Az igazgatóiban találkoztak. A nő ki-tárt keze hamar visszaesett eredeti helyére Pali szavaira:

— Kérem, nekem ez a nő nem anyám: Sose láttam. Meg micsoda do-log az, hogy mikor kicsi voltam eldobott, most pedig, mikor az állam fel-nevelt és tudok dolgozni, akkor kellek.

Súlyos, nehéz, igaz szavak fogalmazódtak egy értelmi fogyatékos szá-ján. Erőszak ellen tiltakozott a lelkiismeretem. Vannak olyan esetek, ami-kor nem lehet a „kívánságműsört” figyelembe venni, de Pali helyzete mindenféle szempontból kizárólagos volt. És féltettem. Egy ilyen egyenes embernél az erőszak tragédiává fajulhat. Mikor Pali azt mondta, hogyha ezzel a nővel el kell mennie, az első adandó alkalomnál felkötöi magát, tud-tam, nem fenyegetőzik, hanem meg is teszi. Házaltam, magánemberként. Valamilyen belső erő készítetett arra, hogy véglegesen rendezem Pali ügyét, mert hozzámnőtt. Mert sajnáltam. Mert magánemberként is meg-szerettem, nemcsak hivatalból. És mert annyira bízott bennem. Olyan em-bereket, kik családtagként magukhoz vették volna, sehol sem találtam. Még tanyán sem, ahol pedig jól jön a kézierő.

Azután találtam egy kiskaput. Sokat kellett utána járnom, bizonyítanom azt, hogy Pali csiszolatlan észjárása sok mindent rejt magában, csak valahogy ki kellene aknázni. Ha későn is, de meg kell próbálni, ennyivel mindannyian tartozunk neki. Mindenütt velem volt, mindenütt megsze-rettette magát. Valahol legbelül jók az emberek, csak a környezetük meg-merevíti őket. Ezt a jószágot próbáltam felszínre hozni, és végül két hét múlva sikerült. Ezalatt Pali „ég és föld között lebegett”, 4 kilót fogyott és állandóan fájt a gyomra. Mindig azt mondta: ha menni kell, akkor men-jünk, de minél hamarabb.

Egy speciális szociális otthonba sikerült bejuttatni, ahol majd lehe-tősége lesz dolgozni, valamint képezni magát. Amolyan szak- munkathe-rápiás részre szólta a beutalója, ami most van átszervezés alatt, és jelenleg is kísérleti stádiumú. Ehhez egy gyógypedagógus által végzett eredményes vizsgára volt szükség, mert a feltétel minimuma a gyógypedagógiai iskolai képzés volt. Sikerült. Elindultunk a várva várt út vége felé. Hosszú, ne-héz út végét jelentette ez Palinak, nekem egyaránt! Hogy Palinak miért az érthető. Hogy nekem miért, azt csak az tudja,

aki ismeri ezeknek az in-tézeteknek a légkörét.

Nem tudtam, hová megyek. Ismeretlen táj, ismeretlen terület állt előttem. De Pali előtt magabiztosnak kellett lennem, és az is voltam. Együtt tervezgettük a jövőt. Megtanul majd írni és egy szép napon kapok tőle levelet. Amikor befordult kocsink az ócska, rozoga épület elé, a sze-mem elé táruló kép arcomra korbácsolta kudarcom. Százszázalékos embe-ri roncsok, dűhögő elmebetegek mesterségesen lenyugtatott semmit sem kifejező arcukkal lézengtek. Tudom, hogy minden kezdeményezés nehéz. Minden átszervezésnél meg kell küzdeni a múlt maradandó emlékeivel. Tudom azt is, hogy rosszkor érkezünk, mert akik munkára képesek, nem tartózkodtak az intézetben. De arra, hogy ezt Palival megértessem, se módom, se lehetőségem nem volt. És ezekben az intézetekben nem szok-tak ahhoz, hogy a beutaltak eszére próbáljanak hatni ... ennél sokkal ra-dikálisabb eszközök ismeretesek.

Pali egyszerre ébredt tudatára, hogy becsapták. Összeroppant. Én pe-dig nem tudtam semmit sem tenni. Nem tudtam Palinak a szemébe néz-ni, vagy saját tehetetlenségemen siránkozni. Hogy mondjam neki, hogy nem vihetem vissza az intézetbe, hiszen az ügy hosszúra nyúlása miatt így is fegyelmi fenyeget! Hogy adhattam volna az emberek tudtára, hogy Pali olyan helyre való, amilyen még nincs jelenleg Magyarországon!

És Pali kétségbeesett szavai megértették velem, hogy akaratlanul, a tökéletesség szándéka mellett a létező legrosszabbat én tettem Palival. Ma is fülemben csengnek utolsó szavai:

— Maga becsapott engem. Behozott a bolondok közé, akik megvernek majd. Ezek nem szoktak tévét nézni, mert nem tudják, hogy kell.

És az életből merített utolsó szalmaszála kellőképpen megpecsételte vakbuzgó ténykedésemet:

— Felügyelő! Itt van ötszáz forint, vigyen ki innen engem. Azóta eltelt lassan egy év. A szököttek listáján nem szerepelt eddig.

— Ejnye Zoli! Mióta jól megy sorod, kerülsz minket. Ha látlak az utcán, elfordítod a fejed. Ez nem szép tőled. Mi mindannyian segítettünk neked, és nem csak kötelességből. Tiszta

szívemből örültem, hogy sikerűlt egy ilyen családot keresni, akik ennyire megszerettek és befogadtak té-ged! De azért jól esne, ha néha ránk nyitnád az ajtót az intézetben! Miért nem teszed?

— Mert Ani néni sohasem érezte azt, mikor negyvenegyes lábbal negyvennégyes cipőben kell járni, mert csak ilyen méret volt raktáron! Amit elítéltem, a válaszra megértettem. A hálátlanság jogos volt.